

דף לא.

עין משפט א.

או"ח סימן תקם סעיף ה

ה. ח. אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה ק.

עין משפט ב.

או"ח סימן צג סעיף ג

ג. ג. אין עומדין להתפלל לא מתוך דין ר ולא מתוך הלכה ש שלא יהיה לבו טרוד בזה אלא מתוך הלכה פסוקה.

הגה: והיינו נמי כמו מתוך שמחה שנאמר "פקודי ה' ישרים משמחי לב".

עין משפט ג.

יו"ד סימן קפג סעיף א

א. א. אשה שיצא דם ממקורה ת בין באונס בין ברצון טמאה, וצריך שתרגיש ביציאתו א.

א. ב. אחרי שהרגישה בו שנעקר ממקומו ויצא, טמאה אע"פ שלא יצא לחוץ ב.

ק. שנאמר אז ימלא שחוק פינו וכו'... גם בשמחה של מצוה ראוי לזוהר בזה. כה"ח אות ל"ט.

ר. ו שגם בד"ת אסור לחשוב בעת התפלה וזמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד, כה"ח אות ט'. אבל להכנס לבית הכסא או לבית המרחץ לא מתוך הלכה פסוקה מותר, דהרהור מותר שם באות י' מכנה"ג.

ש. ו והיינו שלא יעסוק בפלפול קודם התפלה ומ"מ אם התחיל לעסוק והצבור התחילו להתפלל יתפלל עמהם ובפרט היום שאין מכוונים כל כך, מ"א ס"ק ג'.

ת. מברייתא נדה דף ל"ו ע"ב, ובאונס היינו ע"י קפיצה או ראתה חיה ועוף מתייחדים, וברצון היינו שראתה כפי טבע האשה מחמת עצמה.

ומהכתוב "והיא גילתה מקור דמיה" למדו חז"ל שאינה טמאה אלא בדם הבא מן המקור. א. מימרא דשמואל שם דף נ"ז ע"ב, והיינו מן התורה אבל מדרבנן טמאה אע"פ שלא הרגישה כדלקמן בסי' ק"צ. ש"ך ס"ק ב'. ואע"ג דבסי' ק"צ יתבאר דאפי' לא הרגישה רק בכתם בעלמא על גופה או על חלוקה טמאה, היינו בשיעור כגריס ועוד, דשם איירי שלא יצא מגופה, וראתה כתם בבגדיה או על גופה ויש להסתפק שזה דם כינה או דבר אחר ע"כ צריך כגריס ועוד, להוציא מספק שזה מכינה.

ב. ממשנה דף מ' ע"א.

א. ג. אפי' שלא ראתה אלא טיפת דם כחרדל^ג, יושבת עליו ז' נקיים^ד.

הגה: ואין חילוק בין פנויה^ה לנשואה לענין איסור נדה, וכל הבא על נדה חייב כרת.

עין משפט ד.

יור"ד סימן שלא סעיף פד

פר. צ. מותר להערים^ו ולהכניס התבואה במוץ כדי שתהיה בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר, וזורה מעט מעט אחר שהכניסה לבית, ופטור לעולם מן התרומה ומן המעשרות שהרי אינו מתחיל לגמור הכל ממלאכתו.

ג. ה"ה פחות מכחרדל. ש"ך ס"ק ג'. וקשה למה השו"ע השמיטו. וכאן בהרגישה שיצא מגופה לכן אפי' בפחות מכחרדל טמאה אבל בסי' ק"צ בגריס ועוד אין ודאות שזה מגופה דיתכן שזה מכינה, וכנ"ל באות ב'.

ודע שיש ג' מיני הרגשות לענין שתהיה טמאה מדאורייתא, א. שנודעזע גופה כמש"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות איסורי ביאה הלכה י"ד. ב. שנפתח מקורה כמבואר בסי' קפ"ה ובסי' ק"צ, וג'. שמרגשת בדבר לח זב ממנה בפנים. פ"ת בשם הנו"ב יור"ד סי' נ"ב, אבל לדעת הח"ס זיבת דבר לח לאו הרגשה היא.

ואם מצאה דם בבדיקה בלא הרגשה או אחר תשמיש בלא הרגשה י"א שזה ספיקא דאורייתא כי יתכן מה שלא הרגישה כיון שסברא העד הוא או דבר אחר, ויש אומרים שזה מדרבנן מ"מ בקינוח בעלמא או שלא הכניסה העד בעומק אלא בפרודור ולחוף אינו אלא מדרבנן כשלא הרגישה, ועיין בזבחי צדק אות ה'.

ד. והיינו מדרבנן אבל מן התורה א"צ אלא זבה גדולה, ועכשיו כיון שאין אנו בקיאים כולן כזבה גדולה עשו אותם חכמים, שלא יבוא לידי טעות, ועוד כדי שתהיה לכל הנשים ספירה אחת ואחידה ולא כל אחת תצטרך לחשב חשבונות אחרים ומורכבים, כ"כ הב"י. וע"כ לא כתב המחבר החילוקים איזו נקראת נדה ואיזה זבה גדולה. והלבוש העתיקם מלשון הטור, והיינו אם ראתה בתוך הי"א יום ג' ימים רצופים נעשתה זבה גדולה ואינה חוזרת לימי הנדות עד שיהיו לה ז' נקיים ואז יתחילו ימי הנדות ואחריהם ימי הזיבות וכן לעולם, והוא כדעת הרמב"ן ורש"י ולא כדעת הרמב"ם כמבואר בב"י באריכות.

ה. הבא על פנויה דרך זנות והיא גדולה שהגיע זמנה לראות ובא לעשות תשובה צריך תשובה כבועל נדה אם לא שידוע לו שטבלה בודאי. כ"כ המר"ם מינץ בסי' צ"ו. ופנויה א"צ טבילה לנדתה כדי שלא תבא לידי זנות שהוא איסור קל, שם בריב"ש סי' תכ"ה.

ואין חילוק בין פנויה לנשואה, מריב"ש סי' תכ"ה הביאו הב"י, וגם בפנויה צריכה ז' נקיים. ו. שאין הבית קובע מן התורה אלא כשנגמרה מלאכתו בכרי, אבל לפני מירוח אין ראיית הבית קובעת ורבנן הוא דאסרוהו באכילת קבע בדבר שלא נגמרה מלאכתו, אבל אכילת עראי לא אסרו לאדם להערים ולהכניס תבואתו לבית בעודה מוץ קודם מירוח כדי שיאכל ממנה הרבה פעמים מעט מעט והיינו עראי. ש"ך ס"ק קי"ד.

עין משפט ו.

או"ח סימן צג סעיף ב

ב. לא יעמוד להתפלל אלא באימה והכנעה^ז ולא מתוך שחוק וקלות ראש ודברים בטלים, ולא מתוך כעס, אלא מתוך שמחה^ח כגון דברי תחנומין של תורה סמוך לגאולת מצרים או סמוך לתהלה לדוד שכתוב בו "רצון יראיו יעשה" ו"שומר השם את אהביו".

עין משפט ז.

או"ח סימן צח סעיף א

א. המתפלל צריך שיכוין פירוש המילים^ט שמוציא מפיו, וגם יחשוב כאילו השכינה כנגדו ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו^י, ויחשוב שאילו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה ק"ו לפני מ"ה הקב"ה.

א. ב. חסידים הראשונים ואנשי מעשה היו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמית ולהתגברות כח השכלי עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה.

א. ג. אם תבא לו מחשבה אחרת בעת התפלה ישתוק עד שתתבטל

ז. היינו הכנעה שיש בה שמחה שיזכור כי הוא עפר ואפר רמה ותולעה, ואפ"ה זכה הקב"ה להתפלל לפניו, אשר הוא רם ונישא אשר כמה מלאכים קדושים מתאוו להקדישו ולהעריצו וכו', ועיין עוד בכה"ח אות ו'.

ח. וז"ל שער הכוונות בדף א' ע"ב אסור לאדם להתפלל תפלתו בעצבון ואם עשה כך אין נפשו יכולה לקבל האור העליון הנמשך עליו בעת התפלה, ורק בעת שמתוודה ומפרט חטאיו אז טוב להתעצב, אבל בשאר התפלה נמשך נזק גדול ע"י עצבותו וכו', כדמיון עבד שאם משמש את רבו בעצבון נמאסת עבודתו לפניו, וכמעט שעיקר המעלה והשלמת והשגת רוח"ק תלויה בדבר זה בין בעת התפלה ובין בעת עשיית כל מצוה, ועיין בכה"ח אות ז'.

ו. ושם אות ח' אותם העומדים בבית הכנסת ומראים עצמם עיפים ואינם יכולים לעמוד עליהם הכתוב אומר "ולא אותי קראת יעקב, כי יגעת בי ישראל" ע"ש.

ט. ברכות דף ל', ועיין רמב"ם בסוף ספר מורה נבוכים בענין התפלה, ועיין בדברי הזוהר מובאים בכה"ח אות א', ב'.

י. דמי שאינו יודע בטיב הכוונות עדיף שלא יכוון, כה"ח אות ג' בשם החיד"א. ועיין שם באות ד'.

י. כתב בספר אור הישר פ' י"ד שהאדם שאינו מכוין בתפלה משתתף עם רוח הטומאה ויבא גם השטן בתוכם ואוי לו ואוי לנפשו כמה רעה גורם לעצמו וק"ו לש"ן, כה"ח אות ה'.

המחשבה^כ, וצריך שיחשוב בדברים המכניעים את הלב ומכוונים אותו לאביו שבשמים, ולא יחשוב בדברים שיש בהם קלות ראש.

הגה: יחשוב קודם התפלה ברוממות השם ובשפלות האדם, ויסיר כל תענוגי האדם מלבו.

הגה: אסור לאדם לנשק לבניו הקטנים^ל בבהכנ"ס, כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום.

אור"ח פימן נג סעיף יא

עין משפט זז.

יא. ש"ץ שמאריך בתפלתו כדי שישמעו קולו הערב^מ אם מחמת ששמח בלבו על שנותן הודאה להשי"ת בנעימה תבא עליו ברכה, והוא שיתפלל בכבוד ראש, אבל אם מכוין להשמיע קולו ושמח בקולו הרי זה מגונה.

כ. כתב שם בספר הגן לבטל מחשבה רעה בשעת התפלה יאמר פי פי ג"פ ואח"כ ירוק ג"פ בנחת כשהלשון בין השפתיים ובודאי תלך המחשבה הרעה, והביאו המ"א בס"ק א'. רק שבאמצע תפילת י"ח א"א לעשות כן דהוי הפסק, וגם כיון שעומד לפני המלך אין דרך ארץ לעשות כן, שם אות ו'.

כתב השל"ה ששמע ממקובל גדול סגולה להעביר מחשבות רעות להעביר יד ימינו על מצחו קודם שיתחיל להתפלל ויאמר כל פעם "לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי", ואם נפלה לו מחשבה באמצע י"ח ישתוק ויעביר ידו על מצחו כנ"ל ויהרהר בלבו הפסוק "לב טהור" ואז עוברת המחשבה ותכף יוכל להתפלל בכוונה, כה"ח אות ז'.

ובשם זקן אחד שהוא אליהו הנביא ז"ל יאמר "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" ויאמר פסוק זה הרבה פעמים, שם.

ושם, יאמר בהתעוררות הפסוק "סעפים (מחשבות) שנאתי ותורתך אהבתי", מהשל"ה.

כמו כן לבטל הרהורים רעים יכוין בשם קר"ץ שט"ן, מהחיד"א.

ושם יכוין גם בהוי' דיודין, וקריאת פסוקי דזמרה ושירת הים בקול רם, עם הצבור מסוגל לטהרה, גם לחשוב בשם אוריא"ל טוב להארת הנשמה ולטהר מחשבתו, שם אות י'.

אם צריך האדם לפרנסה או לרפואה לא יכוין רק ברפאנו או בברכת השנים שע"ז מעורר שוטנים למעלה שאדם זה אינו חס רק לכבוד עצמו אלא יכוין בכל הברכות. מספר חסידים סי' קנ"ח.

ל. ואין להביאם אלא בהגיעם לגיל חינוך ועיין במ"א ס"ק א' בשם השל"ה.

מ. משבולי הלקט בפסיקתא רבתי, ועיין בכה"ח אות נ"ד במעשה דנבות שהיה קולו ערב ושנה אחת לא עלה לירושלים ונענש.

ומ"מ כל המאריך בתפלתו לא טוב עושה משום טורח צבור.^ג

עין משפט י.

או"ח סימן צ פעיף ד

ה. צריך לפתוח פתחים או חלונות^ה כנגד ירושלים להתפלל כנגדן, וטוב שיהיו בבהכנ"ס י"ב^ו חלונות.

עין משפט כ.

או"ח סימן קיט פעיף א

א. אם רצה בכל ברכה מהאמצעיות להוסיף מעין הברכה רשאי^פ.

הגה: וכשהוא מוסיף מתחיל בברכה ואח"כ מוסיף אבל לא יוסיף ואח"כ יתחיל בברכה^צ.

א. ב. בשומע תפלה יכול לשאול כל צרכיו^ק שהיא כוללת כל הבקשות.

ג. אם לא שזה מרצון הציבור וגם ברצונם לא יאריך יותר מדאי רש"ל פ"ק דחולין סי' נ'.
ד. רמב"ם פ"ה מהלכות תפלה הלכה ו'.

וכתב רש"י דהחלונות גורמין שיכוון לבו שיסתכל בשמים ולבו נכנע, ולפ"ז צריך שיהיו פתחים לאותו רוח שמתפלל, כ"כ הטור והביאו הב"י. ותלמידי רבינו יונה כתבו דאפשר הטעם משום שע"י ראיית האור תתישב דעתו יותר ויכול לכוין כראוי, בב"י. אך ע"פ הזוהר טעמו ע"פ הסוד ונפ"מ דאפילו סומא לפי הזוהר צריך להתפלל במקום שיש חלונות. וגם לדעת הזוהר משמע דבעינן חלונות כנגד ירושלים. כה"ח אות כ'.

ע. וא"צ שכולם יהיו כנגד ירושלים והם כנגד י"ב צירופי הוי', וטוב שבכל צד יהיו ג' חלונות, כה"ח אות כ"ב.

ו. ובזוהר פ' ויקהל משמע דלא יעמוד כנגד חלון פתוח ויתפלל אלא יעמוד קצת רחוק מן החלון, או שהוא אטום בזכוית, ועדיף לעשות חלונות גבוהים יותר מקומת אדם. כ"כ בח"ס או"ח סי' כ"ז, כה"ח אות כ"ה.

פ. ויותר טוב להתפלל על חולה בשומע תפלה, אבל במחשבתו יכוין בברכת רפאינו גם עליו ובפירוש יתפלל עליו בשומע תפלה ויש מתפללים בפירוש על החולה בברכת רפאינו, ברכי יוסף, ועיין בכה"ח אות א'.

ו. היה צריך לפרנסה מבקש עליה בברכת השנים לדעת מר"ן השו"ע אך להארי"י ז"ל יבקש בשומע תפלה, ואפי' הוא עשיר יבקש על מזונותיו כדי להורות שבוטח בו יתברך, מ"א ס"ק א'. ויתפלל על מזונותיו במחשבתו בברכת השנים ובפירוש בשומע תפלה, כה"ח אות ג' בשם גורי האר"י ז"ל. ובשער הכוונות כתב דראוי שכל אדם יתוודה על חטאיו בתפלת לחש בשומע תפלה, ושם בכה"ח האריך בנוסח התפלה.

צ. דהוי כמפסיק בדברים אחרים בין הברכה שעדיין לא פתח בברכה, כה"ח אות ח'.

ק. ויזהר שלא להרבות בשאלות אלא אחת כוללת כמו זרע אנשים, ועיין בכה"ח אות ה'.

ו. כשמתפלל על אביו החולה אל יאמר אבא מרי אלא יזכיר אותו בשמו שהרי שלמה

א. ג. לרבינו יונה כשמוסיף בברכה אמצעית אם הוא מוסיף בשביל כלל ישראל אומרה בלשון רבים^ר, ולא יוסיף אלא בסוף הברכה ולא באמצע.

וואם שואל צרכיו ממש כגון פרנסה או רפואה יכול לשאול גם באמצע הברכה^ש והוא שישאל בלשון יחיד ולא בלשון רבים. ובברכת שומע תפלה וכן בסוף התפלה בין קודם יהיו לרצון^ה בין אחריו יכול לשאול בין בלשון יחיד בין בלשון רבים בין צרכיו ממש בין צרכי רבים.

עין משפט ל. או"ח סימן צח סעיף א
עיי' לעיל עין משפט ז

עין משפט מ נ. או"ח סימן קא סעיף ב

ב. לא יתפלל בלבו^א אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו

אמר דוד אבי, כה"ח אות ו'.
אסור לאדם להתפלל שהקב"ה יסלק הרשעים מן העולם אלא שיחזרו בתשובה שהרי אילו הקב"ה סילק לתרח לא היה אברהם אבינו ע"ה, שם אות ז' ממדרש הנעלם.
ר. ולדעת מר"ן השו"ע שפסק כהרמב"ם גם בלשון יחיד יכול להוסיף וכתב את דברי רבינו יונה לחוש להם.
ש. ולדעת הב"ח רק בסוף הברכה וכן הדין בשומע תפלה, אך דעת שאר פוסקים כדעת מר"ן שאפי' באמצע הברכה מותר להוסיף, כה"ח אות י'.
ת. היינו לרבינו יונה אבל לדעת מר"ן השו"ע אסור להפסיק קודם יהיו לרצון כמ"ש בסי' קכ"ב, מ"א ס"ק ג', כה"ח אות י"ג.
א. וי"א ברכות ל"א, ואם התפלל בלבו לבד מדברי המ"א בס"ק ב' נראה דלא יצא, וסיים דצ"ע, ומדברי הזוהר אם לא מוציא בשפתיו לא חשיבה תפלה, ורק בחולה שא"א להתפלל כתבו הפוסקים דיהרהר בלבו. כה"ח אות ו'.

בלחש^ב ולא ישמיע קולו, ואם אינו יכול לכוין בלחש^ג מותר להגביה קולו, והוא בינו לבין עצמו, אבל בצבור אסור שזה מטריד הצבור.

הגה: ואם משמיע קולו בביתו כדי שילמדו ממנו בני ביתו מותר.

או"ח סימן צט סעיף א

עין משפט ס.

א. שתה רביעית יין אל יתפלל עד שיסיר יינו^ד, ואם שתה יותר אם יכול לדבר לפני המלך^ה אם התפלל תפלתו תפלה, ואם אינו יכול לדבר לפני המלך אם התפלל תפלתו תועבה^ו, וצריך לחזור ולהתפלל כשיסור יינו מעליו. אפי' אם עבר זמן תפלה משלים אותה בתפלה שאחריה כדין

ב. ו ברכות כ"ד ע"ב, ומדברי הזהר אם אדם מגביה קולו גורם לאחיזת החיצונים, כה"ח אות ז'.

ו והדעת נותנת כשמשמיע לאזניו יוכל לכוין יותר וכ"כ הרמב"ם, אך מהזהר משמע דגם לא ישמיע לאוזניו ולא לאחרים וכ"כ במהרש"ו שאין להשמיע לאזניו וכ"כ הפר"ח דלכתחלה לא ישמיע לאזניו וע"כ לדינא ע"פ האר"י ז"ל אין להשמיע לאזניו, ועיין במש"כ בכה"ח אות ח' ובאות ט' דכך העלה, ומ"מ השמעת קול הברה בלי השמעת התיבה עצמה יכול לעשות אם א"א בענין אחר.

ואפי' על צרה פרטית כשאדם מתפלל אל ישמיע אפי' לאזניו, ובזהר משמע שבזה מרים קולו, ונראה שהכל לפי מה שהוא אדם כיצד יוכל לכוין יותר ככה יעשה. שם באות י'.

ג. כתב הט"ז בס"ק א' דאף אם יוכל לכוין בלחש אבל מ"מ אינו יכול לכוין כל כך כמו בקול הוי אינו יכול לכוין ויכול להתפלל בקול ביחיד, ומ"מ ראוי לזהר גם בזה שאדם יעורר עצמו לכוין בלחש בלי השמעת קול. שם אות י"ג.

ד. ו עירובין ס"ד, והיינו ששתה רביעית בפעם אחת כמ"ש בסי' קכ"ח סעיף ל"ח, ואם נתן לתוכו מים אפי' שתה אותו בפעם אחת מותר.

אבל אם שתה יותר מרביעית אפי' שהוא מזוג או בכמה פעמים אסור ע"ש וה"ה כאן לענין תפלה וק"ש, כה"ח אות א'.

ואף שהוא רגיל ביין אם שתה רביעית לא יתפלל לכתחלה עד שיסור יינו, ואם התחיל להתפלל לא יפסיק, שם אות ב'.

ה"ה שאדם אין לו להורות אם שתה רביעית יין עד שיפוג יינו. יין בתוך הסעודה וי"א גם שלפני הסעודה אינו משכר, שם אות ג'.

ולאו דוקא יין אלא ה"ה שאר דברים המשכרים אל יתפלל עד שתתישב דעתו, שם אות ד' מפמ"ג.

ה. אם יכול לדבר לפני המלך נקרא שתוי ואם לאו נקרא שכור, מגמ' ערובין ס"ד ע"א. ואינו יכול לדבר לפני המלך היינו שמגמגם בלשונו, ולאו דוקא מלך אלא ה"ה שר או אדם נכבד, כה"ח אות ו' מברכי יוסף.

ו. ו כאילו עובד ע"ז, מגמ' ברכות ל"א ע"ב ואם אינו מתפלל בשעת שכרות נצול מכל צרה, גמ' עירובין ס"ה ע"א, מ"א ס"ק ב'.

שוגג ז.

הגה: דין ק"ש כדין תפלה ח, אבל שאר הברכות יכול לברך אע"פ שהוא שכור ט.

דף לא:

עין משפט ג.

או"ח סימן קב סעיף א

א. אסור לישב בתוך ד' אמות של המתפלל י בין מלפניו בין מצדדיו בין מלאחריו כ.

ואם עוסק בדברים שהם מתיקוני התפלה אפי' בפ' איזהו מקומן ל אינו צריך להרחיק.

ז. והוא שהתחיל בשתיה קודם זמן התפלה אבל התחיל כשהגיע זמן תפילה או אפי' סמוך לה הוי מזיד ואין לו תשלומין, כ"כ הלבוש והט"ז בסי' רל"ה ס"ק ד', אבל דעת הב"י אפי' התחיל אחר שהגיע זמן תפלה אם היה סבור שיהיה לו שהות להתפלל לא הוי מזיד, וכיון שיש מחלוקת בזה יתפלל ויחדש בה דבר מה, ויתפלל בתורת נדבה בדרך תנאי, כה"ח אות י' מבין איש חי ועוד אחרונים.

ח. ויש מקילין בק"ש וכ"כ הב"י.

ט. כ"כ התוס' בברכות ל"א ע"ב, וכן פסק מר"ן השו"ע בסי' קפ"ה סעיף ד', וכל זה בלא הגיע לשכרותו של לוט אבל בשכרותו של לוט פטור מכל המצות וחייב לחזור ולברך. כה"ח אות י"ג.

וברכות ק"ש כק"ש עצמה, שם אות י"ד.

ו. ולענין לצרפו למנין כל זמן שלא הגיע לשכרותו של לוט מצטרף, שם אות ט"ו.

י. ברכות ל"א, והטעם כתב הטור משום שנראה שחברו מקבל עליו עול מלכות שמים והוא אינו רוצה, אבל הט"ז בס"ק ג' כתב הטעם שהמקום אדמת קודש הוא וכך משמע מהזוהר, כה"ח אות א'.

י. ומשמע דלעמוד בתוך ד' אמות של המתפלל מותר, מ"מ מלפניו יש לאסור גם בעומד שמא לא יוכל לכוין, כה"ח אות ב', ואות כ"ט.

כ. כך הגירסא בטור ובב"י גם מלאחריו. ואם המקום הוא רשות אחרת או גבוה מותר לישב גם בתוך ד' אמות. וכל שיש מחיצה בניהם אפי' של זכויות הוי חלק רשות לעצמו ומותר.

ואם אותה מחיצה של הזכויות לפני המתפלל יחזיר פניו מכנגד המתפלל שלא תתבטל כוונתו, כה"ח אות ה'.

ל. כיון שנהגו לאומרו קודם התפילה הוי מעניני התפלה.

ויש מתירים בעוסק בתורה ^מ.

וי"א דמלפניו אסור כמלא עיניו ^נ ואפי' עוסק בק"ש.

עין משפט ו.

יו"ד סימן רמב סעיף ד

ה. ד. אסור לאדם להורות לפני רבו לעולם ^ס, וכל המורה לפניו חייב מיתה.

הגה: אפי' נטילת רשות לא מועילה תוך ג' פרסאות ^ע אם הוא רבו מובהק.

ה. ה. אם התלמיד רחוק מרבו י"ב מיל ושאל לו אדם דבר הלכה בדרך מקרה יכול להשיב ^פ, אבל לקבוע עצמו להוראה ולישב ולהורות אפי' היה בסוף העולם אסור להורות עד שיתן לו רבו רשות, או ימות.

^מ. וכן וכיון שיש אוסרים ע"כ יש לאדם יר"ש לעמוד, וגם דעת מר"ן להחמיר בסתמא ולהקל בשעת הדחק, ע"פ הכלל דסתמא ויש, הלכה כסתם, כה"ח אות ז'.

ומהרהר בתורה לא מהני גם לדעת המתירים, ט"ז ס"ק ג' מב"י.

^נ. ומר"ן חושש לדעה זו לכתחלה, היכא דאפשר, והיכא דלא אפשר עכ"פ צריך להחזיר פניו, שם אות י'. והטעם דאסור מלפניו שנראה כמשתחוה לו וא"כ דוקא כנגדו ממש אבל בצדדין שלפניו אין איסור, שם אות י"א.

^ס. מימרא דרבא בעירובין ס"ב ע"א. וכתב בברכי יוסף שיש לזהר לעיין בספרים קודם שיוורה ולא יסמוך על הרשום בזכרונו, ואמרו שהמורה בעל פה בלי לפתוח הספר שלפניו קרוב הדבר ליכנס בסוג של מורה הלכה במקום רבו, והוסיף בפ"ת ס"ק ג' כי רבותינו הן הן הספרים אשר נתפשטו בקרב ישראל וסמך לדבר "אז לא אבוש בהביטתי" וכו'. והרב שכות יעקב בח"ב סי' ס"ד כתב שכך קבל מרבותיו שראוי לכל מורה שלא יורה בלתי עיון תחלה בספר.

כשיש חכמים בעיר צריך להמלך בהם, וכתב הברכי יוסף דזה חיובא הוא. ושם דכמה צריך לזהר מלהורות בדבר שאינו ברור לו מאוד עד שיצרף עמו חכמי העיר ע"ש.

^ע. ודעת הראב"ד והרשב"א והריב"ש דנטילת רשות מועילה אף בתוך ג' פרסאות. ש"ך ס"ק ד'.

^פ. טור בשם הרמב"ם פ"ה מת"ת הלכה ג', וכפי' הרמב"ם דלא תיקשי מברייתא ע"ש. ובספר ראשון לציון האריך מאוד בענין זה והסיק דת"ח אין לו איסור כלל להורות אפי' בפני רבו, אבל תלמיד גמור תוך ג' פרסאות אפי' בנתינת רשות אסור, וחזק לג' פרסאות מותר ע"י נתינת רשות, וא"כ מש"כ מר"ן כאן בסעיף ד' דאם התלמיד רחוק מרבו י"ב מיל ושאל לו אדם דבר הלכה בדרך מקרה יכול להשיב, היינו אפי' בתלמיד גמור ובלי נטילת רשות, אבל בנטילת רשות מותר אפי' בתוך ג' פרסאות במקרה ולא בקבע, דלזה צריך נטילת רשות גם בתוך ג' פרסאות, ובתלמיד שאינו גמור אין איסור כלל להורות אפי' בפני רבו וכנ"ל.

הגה: כל זה ברבו מובהק ^א אבל בתלמיד חבר אפי' תוך ג' פרסאות מותר.
וי"א דמ"מ לפני רבו ממש ^ב אסור. ואפי' שלא בפניו ממש אם התחילו
בכבוד הרב לומר שישאלו לרב או שהרב מופלג בחכמה וזקנה, אין
להורות בעירו אפי' שלא בפניו ממש.

ה. ו. י"א דתלמיד גמור ^ב תוך י"ב מיל חייב מיתה, ואם הוא מורה חוץ
לי"ב מיל פטור אבל אסור.

הגה: וי"א דוקא ברגיל ^ש לבא לעירו של התלמיד, אבל אם רבו אינו רגיל
לבוא שם רק בדרך אקראי מותר, כל שהוא חוץ לג' פרסאות.

ה. ז. תלמיד חבר תוך י"ב מיל פטור אבל אסור ^ה, וחוץ לי"ב מיל מותר.

ה. ח. אע"פ שהתלמיד נטל רשות מרבו אחד לא סגי עד שיטול רשות
מכל רבותיו ^א המובהקים.

הגה: ומובהקים כאן לא כרבו מובהק שרוב חכמתו ממנו דא"כ לא אפשר
שיהיה לו הרבה רבותיו מובהקים שרוב חכמתו מכל אחד מהם, אלא
ר"ל תלמיד גמור ^ב לאפוקי תלמיד חבר שנתגדל בתורה ונעשה חבר

ז. כל זה נמשך לסברא זו דהרמב"ם אבל י"א דאפי' תלמיד חבר אסור תוך י"ב מיל. ש"ך
ס"ק ה'.

ק. ממש זה לא חוזר על רבו אלא על לפניו כלומר דלפניו ממש אפי' תלמיד חבר אסור.
ש"ך ס"ק ו'.

ר. טור בשם הרא"ש ממימרא דרבא בעירובין ס"ג ע"א. ואם זה חוץ לי"ב מיל פטור אבל
אסור, וכמ"ש התוס' שם ובסנהדרין דף ה' ע"ב.
ובספר ראשון לציון כתב שזה נראה גם דעת הרמב"ם ע"ש.

ש. היינו בשני וחמישי או ביום השוק אבל ברגיל ביום השוק שהוא פעם בשנה לא מיקרי
רגיל. ש"ך ס"ק ח'.

ת. ולא מהני רשות תוך ג' פרסאות דחשיב רבו אצלו. באר הגולה אות י"ב. אבל מחוץ
לי"ב מיל מותר אפי' בלי נטילת רשות, וי"א דצריך נטילת רשות. ש"ך ס"ק י'.

א. כתב הש"ך שזה חוזר על תלמיד גמור אבל בתלמיד חבר סגי בנטילת רשות מרבו והוא
ממהרי"ק. ועוד כתב דאם יש לו רב אחד מובהק והאחרים אינם מובהקים צריך שיטול
רשות מרבו המובהק. ש"ך ס"ק י"א.

ב. היינו אפי' שלא למד רוב חכמתו ממנו כל שלא נתגדל להיות קרוב לרבו מקרי תלמידו,
אבל הש"ך כתב שנראה לו שאין הדבר כן אלא אם אין רוב חכמתו ממנו א"צ לנהוג
בו שום כבוד רק לענין קריעה בלבד, ומה שהקשה ברמ"א דא"כ א"א לו להיות לו הרבה
רבותיו שרוב חכמתו מהם ומובהקים אין זה קושיא שי"ל שלמד אצל אחד רוב חכמתו

לרבו והוא קרוב להיות כרבו.

הגה: מיהו יש חולקין וסוברים דאם קיבל רשות מרבו אחד מהני להורות חוץ לג' פרסאות^ג אבל בתוך ג' לא מהני ליה.

הגה: וי"א דכל שאינו רבו מובהק שרוב חכמתו ממנו תלמיד חבר הוא^ד.

עין משפט ז'ז. או"ח סימן רפח סעיף ד

ה. ד. מותר להתענות בשבת תענית חלום^ה כדי שיקרע גזר דינו^ו, וביום ראשון ישב תענית לתעניתו שביטל עונג שבת ואם קשה לו ביום ראשון יתענה ביום שני.

הגה: וכ"ש אם היה ביום א' חנוכה או ר"ח או פורים או יו"ט שני של גלויות שאין להתענות בהם רק אח"כ.

הגה: י"א שמי שישן שינת צהרים בשבת וחלם חלום רע יתענה מחצי היום האחרון^ז עד הלילה, וביום הראשון יתענה כאילו התענה כל יום השבת.

במקרא ואצל השני למד רוב חכמתו במשנה אצל השלישי רוב חכמתו בגמ' וכן ע"ז הדרך באגדה ובקבלה וסיים שכך נראה דעת מרן השו"ע בסעיף ל' ע"ש. וכתב המהרי"ק דאפי' למדו וגם סמכו ולבסוף נתחכם הנסמך, יכול לחלוק עליו ולהורות לפניו הלכה למעשה, וראייה מר"ל ור"י ע"ש.

ג. כתב הש"ך בס"ק י"ג דתוך ג' פרסאות י"א דלא מהני אפי' נטילת רשות מכל רבותיו או מרבו מובהק יחיד.

ד. ב"י בשם הרמב"ם.

ה. לפי שנפשו עגומה על חלומה וחושב שיתבטל בשכר התענית וא"כ זה עונג לו שיתענה, טור, ט"ז ס"ק ג'.

ו. ומוותר לעשות הטבת חלום בשבת, כה"ח אות כ'.

חתן שראה חלום רע בימי חופתו אם אין נפשו עגומה עליו לא יתענה כי ימי החופה כיו"ט לגביו, כה"ח אות כ"ג.

המתענה תענית חלום בשבת ולמחרתו חל י"ז בתמוז אינו עולה לו כתענית על תעניתו, ויש חולקין וע"כ יש לפדות תעניתו בממון, כה"ח אות כ"ד.

ז. ואינו אומר ענינו גם באלהי נצור וכמו בסי' תקס"ב סעיף י"א, מ"א ס"ק ה'. ואין לדחות שום מצוה בזמנה מפני שום חלום.